

Vapaan sivistystyön ja taiteen perusopetuksen koulutus poikkeusoloissa

Sivistan webinaari 3.4.2020

Etäopetuksesta vapaassa sivistystyössä

- Laki vapaasta sivistystyöstä 632/1998

§ 6 momentti 1

”Tässä laissa säädettyä koulutusta voidaan järjestää lähi- ja etäopetuksena....

§ 6 momentti 2

.....Kansanopiston ja liikunnan koulutuskeskuksen tulee lisäksi laatia opetussuunnitelma koulutuksesta, jonka kesto on vähintään kahdeksan viikkoa tai joka sisältää etäopetusta taikka 6 a §:sä tarkoitettua työssäoppimista. Opetussuunnitelmasta tulee käydä ilmi oppilaitoksen järjestämän ohjatun opetuksen määrä.

Etäopetuksen ohjeistus

Opetushallituksen tiedonkeruussa suoritteena opetustunti

- Etäopetustunteihin lasketaan mukaan opetustunnit, joista opettajalle on maksettu korvausta. Opetustunteihin voi sisältyä esimerkiksi tehtävänantoa opiskelijoille, online-opetusta, opiskelijoiden ohjausta, palautteen antoa ja vastausten arviointia. Etäopetuksen opetustunteihin ei lasketa sen sijaan mukaan kurssin valmisteluun tai suunnitteluun kuuluva aika.

Etäopetuksesta kansanopistoissa ja liikunnan koulutuskeskuksissa

Asetus vapaasta sivistystyöstä

§ 2 momentti 3

Jos etäopetuksen antaminen ei ole kansanopiston tai valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen ylläpitämisluvassa mainittu koulutustehtävä, oppilaitoksen valtiosuuden perusteena käytettäviä opiskelijaviikkoja tai opiskelijavuorokausia laskettaessa etäopetuksen ja työssäoppimisen opiskelijaviikkojen tai opiskelijavuorokausien määrästä otetaan huomioon yhteensä enintään 20 prosenttia oppilaitoksen toteutuneiden lähiopetuksen opiskelijaviikkojen ja opiskelijavuorokausien määrästä.....

Tämä määräys poistettu etäopetuksen osalta poikkeusoloasetuksella.

Etäopetuksesta kansanopistoissa ja liikunnan koulutuskeskuksissa

Asetus vapaasta sivistystyöstä

§1 momentti 2

Kansanopiston ja valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen opetussuunnitelmaan perustuvaan etäopetukseen ja työssäoppimiseen tulee liittyä yksi tai useampi vähintään 10 opetustuntia kestävä lähiopetusjakso.....

Etäopetuksesta taiteen perusopetuksessa

Laki taiteen perusopetuksesta 633/1998

Asetus taiteen perusopetuksesta 813/1998

- Etäopetuksesta ei ole säädetty em. laissa eikä asetuksessa.
- Taiteen perusopetuksen tilojen ollessa suljettuja ja lähiopetuksen keskeytettynä valtioneuvosto suosittaa järjestämään opetusta mahdollisimman laajalti lähiopetusta korvaavilla vaihtoehtoisilla tavoilla, mm. etäopiskelua, erilaisia digitaalisia oppimisympäristöjä ja -ratkaisuja sekä tarvittaessa itsenäistä opiskelua hyödyntäen.

ENNAKKOKYSYMYS: Kenellä on tekijänoikeus valmiiseen etäopetusmateriaaliin? 1/2

Lähtökohtaisesti tekijänoikeus syntyy teoksen tekijälle. Jos kaksi tai useampi henkilö ovat luoneet teoksen yhdessä, kuuluvat oikeudet heille yhteisesti. Lisäksi, jos kysymys on esimerkiksi tallennetusta esityksestä, kuuluu AV-tuottajan oikeudet sille, joka on vastannut tallenteen tuottamisesta (eli investoinut tuotantoon). AV-tuottajan oikeus voi siis syntyä myös suoraan oikeushenkilölle, esimerkiksi työnantajalle.

Siltä osin kuin etäopetuksessa käytetään esimerkiksi kustannettua oppikirjamateriaalia, kuuluvat oikeudet tähän aineistoon yleensä tekijöiden kanssa tehtyjen sopimusten perusteella oppimateriaalikustantajalle. Tällaisia aineistoja voi mahdollisesti käyttää etäopetuksessa jos siitä on sovittu kustantajan kanssa suoraan tai välillisesti (esimerkiksi osana Kopioston kanssa neuvoteltuja kollektiivisia sopimuksia, ks. <https://www.kopiosto.fi/kopiosto/kopioston-kopiointilupa-helpottaa-etaopetusta/>).

Teoksia voi suoraan lain nojalla jossain määrin käyttää esim. sitaattioikeuden (tekijänoikeuslain 22 §) nojalla, mutta on huomattava, että muutoin otteiden sisällyttäminen digitaaliseen oppimateriaaliin ei ole mahdollista tekijänoikeuslain 18 §:n nojalla, sillä Suomessa (toisin kuin Ruotsissa) oppimateriaalituotantoa koskeva 18 § on rajoitettu koskemaan ainoastaan painetussa muodossa valmistettuja oppimateriaaleja.

Kenellä on tekijänoikeus valmiiseen etäopetusmateriaaliin? 2/2

Eräs vaikea kysymys on se, onko oppilaitoksella oikeutta opettajan luomaan oppimateriaaliin siinä tilanteessa, että opettajan ja oppilaitoksen välillä ei ole asiasta tehty nimenomaista sopimusta. Vastaus tähän kysymykseen riippuu monesta seikasta (ks. alla ero itsenäisesti luodun ja työsuhteessa luodun teoksen välillä). Pääsäännön mukaan työnantajalle siirtyy ns. normaalikäyttöoikeus työntekijän työsuhteen puitteissa luomaan teokseen siten, että työnantaja saa käyttää teosta omassa toiminnassaan, mutta yleensä työnantajalle ei siirry oikeudet yksinoikeudella eikä työnantajalla ole oikeutta luovuttaa oikeuksia edelleen (esimerkiksi tehdä sopimus kustantajan kanssa aineiston julkaisemisesta).

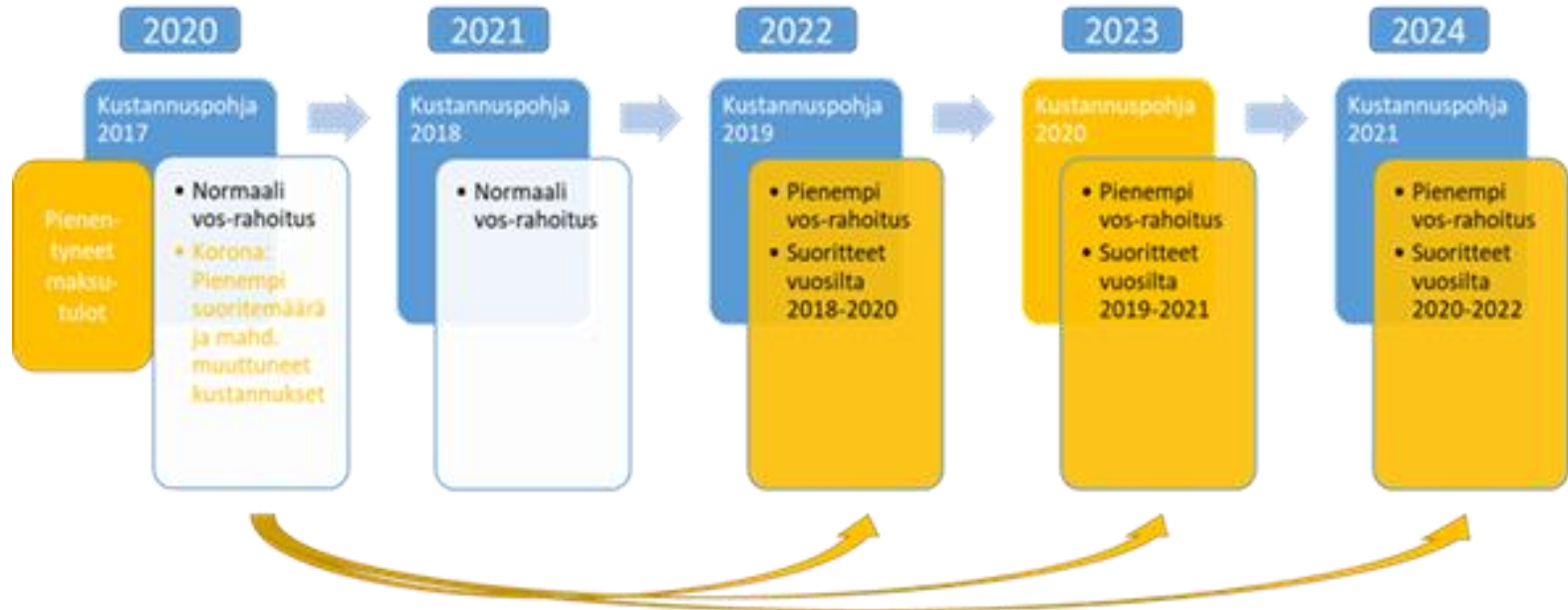
Toisaalta on ollut yleistä, että opettajat tekevät omia oppituntejaan varten aineistoja ja voi esiintyä kysymyksiä siitä, onko opettajalla velvollisuus jakaa tekemiään aineistoja muilla opettajille. Tekijänoikeuslainsäädännön perusteella tällaista velvollisuutta tuskin voi olla.

Teoksen tekemisen lähtökohta

Itsenäisesti luotu teos	Työsuhteessa aikaansaatu teos
Tekijä tekee teoksen omaan lukuunsa, ja kantaa itse toiminnan taloudelliset ja muut riskit	Työ tehdään työnantajan lukuun, ja työnantaja kantaa toiminnan taloudelliset ja muut riskit
Tekijän täydellinen itsenäisyys ja suhde teokseen korostuu	Teoksen luominen tapahtuu työnantajan johdon ja valvonnan alaisena, usein dynaamisesti työyhteisössä
Tekijä päättää itse teoksen sisällöstä, muodosta ja muista ominaisuuksista	Työnantajalla määräysvaltaa teoksen sisällön, muodon ja muiden ominaisuuksien osalta
Tekijä määrää yksin teoksesta tekijänoikeuden nojalla	Työnantaja päättää käytännössä milloin ja miten teosta käytetään
Teoksen hyödyntämisestä maksetaan royalti tai muu korvaus	Työstä maksetaan palkkaa

Hyvä ohjenuora on se, että oikeudet ja velvollisuudet kulkevat käsi kädessä; Jos kysymys on opettajan itsenäisesti luomasta teoksesta on opettaja myös vastuussa mahdollisista tekijänoikeuden loukkauksista. Jos aineisto tuotetaan oppilaitoksen lukuun siirtyy myös riski tekijänoikeuden loukkauksista oppilaitokselle. Ministeriö suosittelee, että oppimateriaaleista aina tehdään nimenomaisia sopimuksia.

Poikkeusolojen vaikutukset rahoituksen määräytymiseen 1/2

Poikkeusolojen vaikutukset rahoituksen määräytymiseen 2/2 (TPO)

Taiteen perusopetusta koskeva sääntely mahdollistaa sellaiset taiteen perusopetuksen opetusjärjestelyjen muutokset, joilla voidaan taata kunkin taiteenalan koulutuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen tai keskeyttäminen. Opetusjärjestelyjen muutokset voivat tilapäisesti vaikuttaa lasten ja nuorten hyvinvointiin, opintojen etenemiseen sekä koulutuksen järjestäjän talouteen opiskelijamaksuista kertyvien tulojen sekä toteutuvien opetustuntimäärien alenemisena. Oppilaitosten toteutuneiden opetustuntien määrä otetaan huomioon vahvistettaessa valtionosuuden perusteena olevaa opetustuntien määrää tulevina vuosina. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi kuitenkin suoritemääriä vahvistaessaan käyttää harkintaa ja ottaa huomioon toteutumavuoden erityisolosuhteet.

Valtionavustukset 1/2

- Opetushallituksen myöntämille avustuksille voi poikkeusoloista johtuvista syistä hakea jatkoaikaa
- Ohjeet Opetushallituksen sivuilla
- Jatkoaikaa myönnetään kerrallaan enintään kuusi (6) kuukautta.
- Taiteen perusopetuksen käynnissä olevien valtionavustushakujen hakuaikoja jatkettu:
 - Opetus- ja kulttuuriministeriön erityisavustus taiteen perusopetuksen saatavuuteen (Taiteen perusopetuksen ylimääräinen valtionosuus) - Hakuaikaa jatkettu 29.4.2020 klo 16.15 saakka.
 - Opetushallituksen v. 2020 valtionavustukset:
 - Valtionavustus opetustuntikohtaisen valtionosuuden piiriin kuuluvan taiteen perusopetuksen järjestäjille - Hakemusten tulee olla OPH:ssa 20.5.2020 klo 16.15 mennessä.
 - Harkinnanvarainen valtionavustus 2020 taiteen perusopetuksen järjestäjille, jotka eivät saa opetustuntikohtaista valtionosuutta - Hakemusten tulee olla OPH:ssa 29.4.2020 klo 16.15 mennessä.

Valtionavustukset 2/2 (TPO)

- Taiteen perusopetuksen ylimääräistä valtionavustusta voidaan myöntää taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaisen valtionosuuden piiriin kuuluvalle yksityiselle koulutuksen järjestäjälle vuodelle 2020 kohdentuviin kustannuksiin, jotka liittyvät toimitiloihin, hankintoihin, henkilöstökuluihin tai muihin vastaaviin eriin. Taiteen perusopetuksen saatavuutta hankaloittavat, yllättävät ja koulutuksen järjestäjän ennakoimattomissa olevat kustannukset asetetaan hakemusten keskinäisessä vertailussa etusijalle. Avustus on tarkoitettu taloudellisten vaikeuksien helpottamiseen tilanteessa, jossa koulutuksen järjestäjällä on vaikeuksia kustannusten kattamisessa.
- Kyseessä on erityisavustus. Hakemuksessa tulee esittää perustelut ylimääräisen avustuksen myöntämiselle sekä laskelma avustuksen tarpeesta.
- Hakuaika alkaa 18.2.2020 ja päättyy 29.4.2020 klo 16:15.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö voi käyttää avustuksiin yhteensä enintään 600 000 euroa.

**OPETUS- JA
KULTTUURI-
MINISTERIÖ**

UNDERVISNINGS-
OCH KULTUR-
MINISTERIET

MINISTRY OF
EDUCATION
AND CULTURE